Zadanie		Prawidłowa odpowiedź (zad. zamknięte) Przykładowa odpowiedź (zad. otwarte)	Schemat punktowania	
			Zasady	Pkt.
1.		C.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
2.		Rozstrzygnięcie – Nie. Uzasadnienie – Materiały dotyczą subkultury punków: na zdjęciu fryzury tzw. irokez, a tekst Dezertera (zespół punkrockowy) dotyczy anarchizmu. lub Skinheadzi na ogół mają ogolone głowy, a nie irokezy, a ideologia typowych przedstawicieli nawiązuje do nacjonalizmu, a nie anarchizmu. ** Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens i inne poprawne merytorycznie i logicznie.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi 2 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
3.		B.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
4.		Nazwa – zwyczajowa / obyczajowa Uzasadnienie – Przedstawiony w wierszu opis zachowania jest charakterystyczny dla zwyczaju ludowego, np. szanowanie gniazda bociana, szacunek dla chleba. Takie zwyczaje te, przekazywane z pokolenia na pokolenie, stały się tradycją przestrzeganą przez mieszkańców. ** Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens i inne poprawne merytorycznie i logicznie.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
5.	**1.**	– Kazachstan / Republika Kazachstanu – 3	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
	2.	– Wielka Brytania / Zjednoczone Królestwo (Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) – Francja / Republika Francuska – Niemcy / RFN / Republika Federalna Niemiec	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	
6.		Rozstrzygnięcie – Nie. Uzasadnienie – Tekst dotyczy polityki integracji skutkującej na ogół wielokulturowością. lub W tekście jest mowa o tym, że polityka państwa wobec imigrantów zakłada koncepcję zachowania języka i kultury kraju pochodzenia przez imigrantów, co jest niezgodne z polityką asymilacji. ** Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens i inne poprawne merytorycznie i logicznie.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**

7.		1. F 2. F 3. P	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
8.		1. (Mahatma) Gandhi 2. (Martin Luther) King	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
9.	**1.**	Im bardziej stabilne zatrudnienie, tym częstsze uznawanie za słuszne oskładkowania składkami ZUS umów cywilnoprawnych. (Im mniej stabilna forma zatrudnienia, tym rzadsze uznawanie za słuszne oskładkowania składkami ZUS umów cywilnoprawnych.) Zgadza się z tą opinią 54% pracujących na czarno, ale 66% pracujących na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. <u>lub</u> Im bardziej stabilne zatrudnienie, tym rzadsze uznawanie za niesłuszne oskładkowania składkami ZUS umów cywilnoprawnych. (Im mniej stabilna forma zatrudnienia, tym częstsze uznawanie za niesłuszne oskładkowania składkami ZUS umów cywilnoprawnych). Przeciwko oskładkowaniu jest 46% pracujących na czarno, ale tylko 26% pracujących na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi (zależność i dane)	**0–2**
	2.	1. P 2. P 3. F	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	
10.		Ceny są uzależnione także od podatków. Zatem życzenie wyższych podatków dla marketu, oznacza wyższe ceny dla konsumentów, co z kolei jest przyczyną niezadowolenia. ** Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
11.		Arystotelesowska	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
12.		Dwa spośród: – kult jednostki; – przedstawianie jedności narodu; – przedstawianie masowości polityki. ** Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens i inne poprawne merytorycznie i logicznie.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
13.		demokracja przedstawicielska / pośrednia	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
14.		A. Belgia / Królestwo Belgii, 4 B. Austria / Republika Austrii, 2 C. Francja / Republika Francuska, 6	1 pkt za dwa poprawne wiersze lub trzy nazwy 2 pkt za trzy poprawne wiersze	**0–2**

15.		konserwatyzm	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
16.		1. F 2. P 3. P	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
17.	**1.**	C.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	B – 2; C – 2; Z – 1; N – 0.	1 pkt za cztery poprawne elementy odpowiedzi	
18.		D.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
19.		– Wotum nieufności dla rządu było zgłaszane w Sejmie RP, ale głosowane w Senacie RP, obecnie Senat RP nie uczestniczy w procedurze. – Nie było wówczas instytucji konstruktywnego wotum nieufności, a zatem nie zgłaszano wraz z wnioskiem o wotum nieufności dla rządu kandydata na nowego premiera. – Przy uchwaleniu wotum nieufności Prezydent RP nie był zobligowany do odwołania rządu (mógł bowiem rozwiązać obie izby parlamentu), obecnie musiałby przyjąć dymisję rządu i powołać na stanowisko premiera wskazaną przez Sejm RP osobę. ** Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi 2 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
20.		Zgodnie z art. 55.2, aby referendum odwoławcze było ważne, musi być spełniony warunek frekwencji 3/5 liczby osób, które brały udział w wyborze odwoływanego organu. Bojkot referendum wydawał się rozwiązaniem, które daje większa szansę – niż uczestnictwo popierających wójta – na pozostanie wójtowi na stanowisku. ** Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
21.	**1.**	A. stan wojenny B. stan wyjątkowy	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**

	2.	– Inne powody wprowadzenia – zewnętrzne zagrożenie państwa, zbrojna napaść na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji (A.) vs. zagrożenie konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego (B.), – Inaczej unormowana kwestia czasu, na który dany stan może zostać wprowadzony – w stanie A. nie ma ograniczenia, a w stanie B. jest to maks. 90 dni. ** Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	
22.		1. Sąd Okręgowy w Warszawie 2. Sąd Najwyższy 3. Naczelny Sąd Administracyjny	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi 2 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
23.	**1.**	zwykła	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	przegłosowanie przez Sejm RP poprawek Senatu RP ** Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	
24.	**1.**	B.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	– Złożenie zgodnych oświadczeń woli przez nupturientów przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub przed duchownym właściwego kościoła. – Między nupturientami nie istnieją przeszkody wynikające z prawa polskiego. ** Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens i inne poprawne merytorycznie, przy czym punkty przyznaje się za różne kwestie mieszczące się w drugim myślniku.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	
25.		1. Sądu Rejonowego 2. obrońcy z urzędu 3. *Kodeksu karnego*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi 2 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
26.	**1.**	Tytuł wykonawczy jest to dokument, na mocy którego wierzyciel może wyegzekwować wykonie wyroku, postanowienia lub innego orzeczenia wobec pozwanego. ** Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	1600 złotych	1 pkt za poprawną odpowiedź	

27.	**1.**	Europejski Trybunał Praw Człowieka	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	D.	1 pkt za poprawną odpowiedź	
28.	**1.**	A. Rada (Unii Europejskiej) B. Parlament (Europejski) C. Komisja (Europejska)	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi 2 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–3**
	2.	B.	1 pkt za poprawną odpowiedź	
29.		Stanowisko – Słuszna. Argument – Obecnie, gdy bezpieczeństwo jest zagrożone, staje się ono wartością najwyższą. Kontrargument – Wprowadzenie przepisów uderza w prawa człowieka, i to osób niezwiązanych z działaniami terrorystycznymi. Krytyka kontrargumentu – Jednostkowy przykład pomyłki służb granicznych jest oczywiście naruszeniem praw człowieka, niemniej poszkodowany Wenezuelczyk może dochodzić rekompensaty swych praw. <u>lub</u> Stanowisko – Niesłuszna. Argument – Obecnie, gdy prawa człowieka są zagrożone, stają się one wartością najwyższą. Kontrargument – Ze względu na daleko idącą ochronę praw człowieka zagrożone jest bezpieczeństwo wielu ludzi. Krytyka kontrargumentu – Przykład Wenezuelczyka dowodzi, jak pod pozorem dbania o bezpieczeństwo łamane są prawa niewinnych ludzi. **Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens i inne poprawne merytorycznie. Za argumentację przyznaje się punkty, o ile jest zgodna z przyjętym stanowiskiem (stanowiska nie liczymy jako poprawnego elementu odpowiedzi).*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi 2 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
30.		Międzynarodowy Fundusz Walutowy	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
31.		A. Mołdawia / Republika Mołdawii, 6 B. Azerbejdżan, 1	1 pkt za poprawny wiersz lub za dwie poprawne nazwy 2 pkt za dwa poprawne wiersze	**0–2**

Zadanie 32. (0–12)

Ogólne zasady oceniania wypracowania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **(12 PKT)** Zdający w pełni scharakteryzował 4 istotne aspekty zagadnienia. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **8 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4) <u>lub</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.

Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **4 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4) lub – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt, nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Aspekty do tematów

Temat 1.

Gmina (niebędąca miastem na prawach powiatu) jako wspólnota samorządowa w Rzeczypospolitej Polskiej – przedstaw zarówno zadania takiej gminy, w tym świadczone przez nią usługi społeczne, jak i sprawy, których załatwianie służy realizacji obowiązków i potrzeb członków wspolnoty.

1) przedstawił zadania nakierowane na całą wspólnotę o charakterze społeczno-kulturowym:
– ochrona zdrowia;
– kultura, w tym biblioteki gminne i inne instytucji kultury, oraz ochrona zabytków i opieka nad zabytkami;
– kultura fizyczna i turystyka, w tym utrzymanie terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
– utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
– wspieranie i upowszechnianie idei samorządowej, w tym tworzenie warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażanie programów pobudzania aktywności obywatelskiej;

2) przedstawił zadania związane z kwestiami infrastruktury gminnej nakierowane na całą wspólnotę, w dziedzinach:
– ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
– gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
– wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i cieplną oraz gaz;
– działalności w zakresie telekomunikacji;
– lokalnego transportu zbiorowego;
– targowisk i hal targowych; zieleni gminnej i zadrzewień;
– cmentarzy gminnych;
– porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;

3) przedstawił zadania związane z zaspokajaniem potrzeb słabszych społecznie oraz dla niektórych kategorii mieszkańców:
– polityka prorodzinna, w tym zapewnienie kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej;

– wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej;
– pomoc społeczna, w tym ośrodki i zakłady opiekuńcze;
– gminne budownictwo mieszkaniowe;
– edukacja publiczna na poziomie przedszkolnym i podstawowym;

4) przedstawił załatwianie spraw urzędowych:
– dowód osobisty;
– rejestracja urodzeń;
– opłaty lokalne, np. za śmieci, psa;
– podatki od nieruchomości;
– rejestracja działalności gospodarczej.

Temat 2.

Porównaj możliwości działania większościowych koalicji rządowych oraz rządów mniejszościowych w Rzeczypospolitej Polskiej, odnosząc się do unormowań prawnych oraz praktyki ustrojowej XXI wieku.

1) scharakteryzował formalno-prawne podobieństwa i różnice między rządami mniejszościowymi i większościowymi
– wyjaśnił, na czym polegają rządy większościowe i mniejszościowe w systemie parlamentarno-gabinetowym;
– wskazał na sytuację, w wyniku których może dojść do rządów mniejszościowych;
– zauważył, że z punktu widzenia formalno-prawnego każdy z typów rządów ma te same kompetencje;

2) scharakteryzował różnice wynikające z praktyki politycznej:
– w funkcji prawodawczej parlamentu – w związku z tym, że większość przegłosowywanych ustaw to projekty rządowe, zauważył, że w sytuacji rządu mniejszościowego w Sejmie mamy do czynienia ze znacznie większymi kompromisami w tej dziedzinie;
– charakteryzując kontrolę parlamentarną rządu, wskazał na różnice – jej specyficzność w sytuacji rządu większościowego, gdzie usunięcie ministra czy rządu jest mało realne, i na zupełnie inną sytuację rządu mniejszościowego, co powoduje konieczność większych kompromisów z opozycją;
– wskazując na konstruktywne wotum nieufności, ukazał względną trwałość rządów mniejszościowych i jedyną jak do tej pory sytuację doprowadzenia do przedterminowych wyborów parlamentarnych (2007);

3) przedstawił rządy większościowe w XXI wieku:
– SLD–UP–PSL (2001–2004);
– PiS–Samoobrona–LPR (2006, 2006–2007);
– PO–PSL (2007–2011, 2011–2014, 2014–2015);
– PiS–SP–PR/PJG (2015–2017, 2017–2019, od 2019);

4) przedstawił rządy mniejszościowe w XXI wieku:
– AWS (2001; rozpad koalicji z UW w 2000);
– SLD–UP–SdPl–PD (2004–2005);
– PiS (2005–2006);
– PiS (2007).

Temat 3.

Przedstaw genezę i funkcjonowanie wskazanych w tekście systemów bezpieczeństwa międzynarodowego we współczesnej Europie.

1) przedstawił genezę każdego ze współczesnych systemów bezpieczeństwa
– NATO: zimna wojna; po niej współpraca z byłymi państwami socjalistycznymi i otwarcie na nie, także współcześnie (poza członkostwem np. Partnerstwo Wschodnie);
– OBWE: ocieplenie stosunków między państwami NATO i UW; konferencje bezpieczeństwa i współpracy w latach 70. XX wieku;
– UE: nieudana próba stworzenia EWO w latach 50. XX wieku, w traktacie z Maastricht bezpieczeństwo jako część II filaru, UZE zbrojnym ramieniem UE;

2) scharakteryzował system bezpieczeństwa w ramach NATO:
– rola Sekretarza Generalnego i Rady Atlantyckiej;
– art. 5 traktatu waszyngtońskiego;
– wojskowe instrumenty siły;
– dwuznaczny charakter niektórych operacji w Europie (np. w serbskiej części FRJ);
– znacząca pozycja USA;

3) scharakteryzował system bezpieczeństwa w ramach OBWE:
– geneza: ocieplenie stosunków między państwami NATO i UW; konferencje bezpieczeństwa i współpracy w latach 70. XX wieku; – zasady prawa z *Aktu końcowego KBWE*, m.in. nienaruszalność granic i integralność terytorialna oraz nieingerencja w sprawy wewnętrzne,
– poparte faktami odnotowanie, że pełne obowiązywanie powyższych zasad nie miało miejsca;
– instytucje powołane na rzecz bezpieczeństwa, np. Wysoki Komisarz ds. Mniejszości Narodowych, rola Sekretarza Generalnego OBWE;

4) scharakteryzował system bezpieczeństwa w ramach WE/UE:
– działania na rzecz instytucjonalizacji systemu, np. *Europejska Strategia Bezpieczeństwa* z 2003 r.; przedstawienie uwarunkowań użycia sił zbrojnych przez UE po przyjęciu traktatu z Lizbony; rozwiązanie UZE;
– Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony: rozwój struktur kierowania, dowodzenia oraz sił wojskowych; koncepcje grup bojowych.